

Het befaamde ‘strijkje’ van UD

Levende muziek bezorgt UD veel faam, en dat al vanaf de eerste openbare voorstelling. De Schiedamse Mandolineclub krijgt voor haar spontane opulstering van Het Donkere Punt in 1912 onmiddellijk een pluim van de pers: ‘Dit gezelschap deed met haar vrolijke tokkelmuziek het wachten op het volgende bedrijf dat wel eens lang duurde, geheel vergeten,’ aldus een recensent van de Schiedamsche Courant.

Wilhelmus

In 1916 is het gezelschap vervangen door een Schiedams strijkje met piano: ‘... dat tusschen de bedrijven populaire muziek speelde’ en volgens de krant: ‘...den avond aangenaam aanvulde’. Op 25 april 1918 begint ‘Twee wapens’ met het spelen van het Wilhelmus. Zou de Eerste Wereldoorlog hier debet aan zijn?

Liedjes

UD houdt het in die jaren niet bij toneel alleen. Op zondag 20 oktober 1918 is er een matinee met drie eenakters en liedjes, gezongen door W.A. Hoek. De Schiedamsche Courant zegt dat hij het: ‘...bij verdere proeven wel tot voldoende resultaat zal brengen’. Ook de ‘Duitsche, Fransche en Hollandsche’ liedjes die ‘mejjuffrouw Mies Pelt’ iets meer dan een jaar later ten gehore brengt, kunnen de krant niet bekoren. Het UD-strijkje onder leiding van Wim Blaisse levert wel verdienstelijk werk af. Tijdens het optreden voor Onderwijs aan het herstellende kind op 14 november 1919 speelt het strijkje de Utile Dulci Marsch, gecomponeerd door W.A. Hoek jr. De recensies zijn dan zeer lovend over dit strijkje: ‘...dat in geen enkel opzicht onder hoeft te doen voor de toneelprestaties deezer vereeniging en de pauze’s, tusschen de verschillende bedrijven op aangename wijze zal weten te vullen.’ W.A. Hoek blijft componeren. Bij Mijnheer de Senator in 1920 staat zijn Gwisiana-Marsch op het programma. Het strijkje van Wim Blaisse zal trouwens in de jaren daarna nog vele malen van samenstelling veranderen.

Piet Maas Geesteranus

Bij de voorstelling Weldoeners der Menschheid in 1923 is het UD-strijkje vervangen door het muziekgezelschap Knal, onder leiding van Piet Maas Geesteranus. Dit is een viermensformatie, bestaande uit twee violen, een cello en een piano. Ook Knal krijgt naast UD alle lof, zoals blijkt uit de Rijswijksche Courant van dinsdag 11 december 1923: ‘...Daarin deelde ook stellig het strijkje onder leiding van den heer Maas Geesteranus dat het met zoveel vuur deze vermoeiende taak volbracht heeft.’ En dus treedt dit ensemble ook op bij het koperen jubileum van de vereniging op vrijdag 2 mei 1924. Na afloop van deze voorstelling is er bal met Pikaar’s Jazz band.

Goede recensies

De recensenten van de kranten roemen aan het eind van hun vaak lange artikelen, altijd in een of twee zinnen het strijkje. Het hoort dan ook echt bij UD. Uit het jaarverslag van 1924 blijkt echter dat de leden van Knal geen lid zijn van UD, maar dat ‘wij hen toch voortdurend bereid gevonden hebben om aan onze uitvoering mede te werken, hetgeen op hooge prijs moet worden gesteld’. Maar ze

drukken wel de begroting, aldus het UD-jaarverslag: 'alleen al vanwege de bloemen'. Uiteindelijk worden Piet Maas Geesteranus en Gon Hoogerwaard in 1925 als lid voorgesteld, tegelijk met de aankondiging van De Zedelijksheidsdictator, waarin zij - nu als UD-strijkje - het onvermijdelijke pauzeprogramma vormen.

Op 24 april 1925 krijgt violist Jan Kesting een souvenir als dank. Hij verlaat het strijkje om naar Indië te vertrekken. Secretaris Alewijn de Groot is bang dat 'dit strykenensemble uit elkander zou spatten, hetgeen voor onzer vereeniging een gevoelig verlies zou betekenen'. Gelukkig gaat het UD-strijkje als ensemble van drie door.

In 1926 wordt ook het derde lid van het strijkje, mej. Cor Diederik voorgedragen als lid van UD. Gon Hoogerwaard verkiest het acteursleven boven de piano en wordt vervangen door Bie de Jongh-Maas Geesteranus, de moeder van Tilly van Traa. In deze samenstelling speelt het strijkje vervolgens bij de 100ste voorstelling van UD.

Zilvervloot

In 1927 krijgt het strijkje versterking van de heer Cokart, die saxofoon speelt. De recensent van de Schiedamsche Courant is niet echt lovend, hij heeft het over 'aardige muziek'. Op 29 april 1927 speelt het strijkje voor de 50ste maal onder leiding van Maas Geesteranus. Hij krijgt als blijk van waardering een zilveren beker met inscriptie. Het zilver inspireert kennelijk: op 26 november speelt hij naast het Wilhelmus ook de Zilvervloot vanwege de 350ste verjaardag van Piet Hein.

S.O.S.-strijkje

In 1928 gaat het S.O.S.-strijkje onder leiding van Coen van Bergen Walraven de honneurs waarnemen, 'daar het echtpaar Maas Geesteranus-Hoogewaard na hun huwelijk, verandering van woonplaats en andere omstandigheden niet langer de tournee van UD kon meemaken', aldus het jaarverslag 1927-1928. Het S.O.S.-strijkje bestaat naast de leider uit Chris Krediet, Dick Kok en Herman Hovingh. Toch zullen UD-strijkje en S.O.S.-strijkje elkaar nog regelmatig afwisselen, dan wel gecombineerd optreden. Op 17 december 1930 staat Piet Maas Geesteranus aan het hoofd van een gelegenhedenensemble van leden zowel S.O.S.- als UD-strijkje en hij zal dit blijven doen. Van Bergen Walraven wil gaan trouwen in het voorjaar en kan daarom de leiding van zijn strijkje niet meer op zich nemen.

Jubileum-marsch

Toneelspelen is niet de enige gave van de leden. Dick Kok bijvoorbeeld heeft niet alleen in het strijkje piano gespeeld maar ook voor de jubileumvoorstelling van het 4^e lustrum een marsch gecomponeerd. Deze is voor de verschillende voorstellingen van de Zeven Sleutels van Baldpate gespeeld. In november 1932 wordt cellist Herman Hovingh vervangen door Koos Boogaert 't Hooft, een waardig opvolger. Hij laat zich in de loop van het 23ste seizoen als werkend lid inschrijven. Het spel van het strijkje wordt nog steeds gewaardeerd, zoals ook blijkt uit diverse recensies, onder meer in het Schiedam's Volksblad en De Nieuwe Rotterdamsche Courant.

Repertoire

Het strijkje heeft een gevarieerd repertoire. Zo spelen ze tijdens de voorstellingen van 'Wie is de dader' in 1935 maar liefst vijftien verschillende nummers, waaronder *Lullaby of Broadway* van Harry Warren, *In a Little Gypsy Tearoom* van Leslie en Burke en *Kennst du das Kleine Haus am Michigensee*.

Tijdens Mijlpalen - het jubileumstuk van 1936 - verlevendigt het strijkje de voorstellingen met toepasselijke muziek uit de jaren 1860, 1885 en 1912. Het leidt zelfs elk bedrijf muzikaal in. Bij Haar Andere Man staat bij de aankondiging wel het UD-strikkje vermeld, maar naar later blijkt heeft dit, behalve bij de première op 8 april 1937 en bij de laatste voorstelling op 23 april, niet opgetreden. In 1939 speelt de leider van het strikkje en inmiddels voorzitter van de vereniging Piet Maas Geesteranus zijn rol als kelner in het stuk *Verwickelingen* in het Grand-Hotel. Bij deze reeks voorstellingen hoeft hij zijn viool slechts bij één gelegenheid uit de kast te halen. Het Rotterdamsch Nieuwsblad van 22 december 1939 bericht dat: '...de pauzes van dit stuk werden opgevuld met muziek van een entre-acte-ensemble onder leiding van den heer J.C. Toorn. Het bekende UD-strikkje werd daarbij wel sterk gemist'. Dit komt doordat cellist Koos Boogaardt 't Hooft, onder de wapenen wordt geroepen. Ook in het stuk *Loods aan Boord* dat in april 1940 op de planken staat is er geen entre-acte ensemble. Alleen bij de uitvoering in het Passagetheater in Schiedam treedt het ensemble van de heer J.C. Toorn op.

Steeds minder muziek

Op 8 november 1941, bij de uitvoering van *Des Duivels Prentenboek* in *Musis Sacrum*, dat ter ere van het zesde lustrum wordt opgevoerd, is het strikkje weer compleet aanwezig. Bij de andere uitvoeringen van dit stuk is er meestal geen muziek, eenmaal treedt een mandoline gezelschap op en een keer een muzikaal trio. In 1941 zegt de voorzitter dat UD de 'reputatie van een van de beste amateur-toneelgroepen van Nederland' mede te danken heeft aan het strikkje: 'dat hoewel niet zo direct in het oog vallend, toch steeds een belangrijk aandeel heeft gehad in het welslagen der voorstellingen'. Toch komt er na de oorlog de klad in. *De Koninklijke Familie Cavendish* - het lustrumstuk van 1946 - wordt nog opgeluisterd door het bekende trio. Ook in 1948 is het strikkje nog present, zowel bij *Minnebrieven* als bij *Flat te Huur*. Maar bij *De Cirkel* in 1950 is er geen strikkje. Het wordt volgens de *Nieuwe Schiedamse Courant* bijzonder gemist. Bij de lustrumuitvoeringen van *De Kunst om te Leven* op dinsdag 20 november 1951 speelt het UD-strikkje naar later zal blijken de laatste optredens, ondanks alle lovende woorden van de voorzitter die in zijn feestrede spreekt over het wederoptreden van het UD strikkje, 'dat in de loop der jaren een groot aandeel in het succes van onze vereniging heeft gehad'. Maar het helpt niet. *Laura* in 1953, *Springvloed* in 1954 en een feestavond van het *Prinses Margriet Fonds* in 1955 krijgen nog wel enige begeleiding. Teun van de Woerd en Nol Bollongino spelen daarbij piano. In de jaren daarna blijft het in de pauzes doorgaans oorverdovend stil.

Première van 'Grompie' in 1934 met strijke
onder leiding van
(in het midden staand) Piet Maas
Geesteranus.
Bron en foto: UD Archief

Tekst: Ingeborg Schuitemaker